

Constantin Călin, o viață de citit

Aflat în preajma unei vârste rotunde – în acest an (2020) va trece pragul celor 80 de ani – fiind afiliat oficial la clubul select al octogenarilor, Constantin Călin se înscrie în categoria celor aleși de destin să-și onoreze spiritul și litera vieții, prin scrierea unor cărți de învățătură și înțelepciune. În cazul de față, după 50 de ani de când ne știm, pot spune că viața sa publică (aceea citită și de citit), nu poate fi separată de cea personală, deoarece ambele s-au împletit armonios. Cel mai reușit portret literar care i-a fost făcut pînă acum, aparține tot unui critic și istoric literar. În monumentalul său dicționar – *Bacăul literar* din 2004, Eugen Budău îl prezintă astfel: „Cum poate fi caracterizată, în câteva cuvinte, personalitatea lui Constantin Călin? Luată fiecare în parte, epitetele de intelectual cultural, onest, polemic, documentat, informat, cultivat, modern, sarcastic (uneori), pudibond (uneori), pedant (uneori), iscoditor, energic, ironic și ar mai fi câteva, ar desemna un om comun, reținut în gesturi, cu privire pătrunzătoare și un zîmbet (condescendent) schițat permanent în colțul gurii. Toate epitetele converg însă spre conturarea unei figuri de esență renescentistă, de o moralitate indiscutabilă, intransigentă cu sine însăși și cu ceilalți, criticistă și perfecționistă”. (p. 534). Conținutul celor mai recente cărți ale sale, alături de altele mai vechi, vorbește de la sine despre astfel de performanțe, prin faptul că au marea calitate de a stabili relații de fidelitate de la om la om (de la cititor la cititor), fiecare primind mai multe daruri deosebite după lectură. Cunoscut în istoriile și dicționarele literare ca exeget ilustru al operei și vieții lui George Bacovia, constat că „*Omul lui Bacovia*” ne oferă noi și surprinzătoare ipostaze ale carierei sale literare, tot atît de importante și valoroase ca și exge-

neza care l-a consacrat în presa literară. Viața sa cotidiană ar putea spune că a fost legată, chiar dependentă de existența cărților și miraculoaselor scrieri pe care le-a consultat și analizat pînă în detaliu. A înnotat voinicește prin oceanul cărților și diverselor scrieri mai vechi și mai noi, pasionat de fluxul istoriei umane reflectată în ele. Într-o succintă autoprezentare din fruntea volumului *Zigzaguri – accente – jurnal* – Ed. Babel – Bacău 2020, C. Călin se destăinuie cititorilor vieții sale cît se poate de clar: „Un sedentar, n-am nici o «manie ambulatorie». În compensație sînt un devorator de presă. Călătoresc pe valuri de hîrtie tipărită”. Constantin Călin este un neobosit scormonitor prin arhive, documente private și publice, memorii și jurnale, scrieri particulare, reviste și ziare. Din cele constatate de mine după lectura cărților sale apărute în ultimul timp într-un flux constant, pot spune că el este unul dintre acei oameni de cultură autentică, pasionați de marea aventură umană, materializată în miraculosul obiect numit CARTE. Începînd cu studierea vieții lui Bacovia, a operei sale și a epocii istorice în care a trăit și a scris C. Călin a reușit să scoată la lumină din subsolul realităților noastre istorice, adevărate comori și pulberi auriere ale vieții noastre naționale. În acest fel pot spune că prin efortul său, în urma celor scoase la lu-

mină, „*În plină lumină*”, cum și-a numit un volum apărut în 2019, el a fasonat multe creiere și caractere din lumea noastră culturală (studioasă), prin ținuta profesională, din toate cărțile publicate mai ales după 1999, cînd a văzut lumina tiparului *Dosarul Bacovia I*. Eseuri despre om și epocă, urmat de *Dosarul Bacovia II*, o descriere a operei, 2004 și *Dosarul Bacovia III*, Triumful unui „marginal”, din 2017. Poate vedea oricine că autorul s-a ancorat și racordat intelectualicește vorbind, la universul bacovian, reușind să aducă în fața cititorilor, cam tot ce se putea scoate din viața, opera și epoca lui Bacovia. Trilogia sa e un model de erudiție interpretativă a operei și vieții unuia dintre poeții români de anvergură, cum este autorul volumului *Plumb*. La fel cum spunea și Niculae Gheran, exegetul lui Liviu Rebreanu, putem spune și despre exegetul lui Bacovia: „oricît de devotat ești unui scriitor, ca istoric literar sau editor, nu trebuie să rămîi robul acestuia”. Ei bine, C. Călin nu a rămas „robul” lui Bacovia, după ce i-a consacrat cîteva decenii bune de studiere amănunțită a vieții, operei și epocii în care a trăit și a scris. El va rămîne și ca un devotat explorator al vieții noastre sociale, culturale, economice. E un pasionat cercetător al existenței cotidiene a oamenilor societății românești din secolul trecut, și din cea actuală. „Sînt unul dintre norocoșii care au „prins” ambele „centenare”: Centenarul Unirii, în anul 1959 și cel recent, Centenarul Marii Uniri”, spune în prefața volumului „*Centenarul*” – *lecturi particulare*, Editura Babel, Bacău, 2019. Acribios și perfect informat din surse și documente sigure, pînă la amănuntul semnificativ, așa cum l-am cunoscut încă din anii primei mele studenții de la Institutul

Pedagogic Bacău (1965-1967) din totalul celor 13 ani cîți am tot studențit, pînă în 1978, cu studii pe la Iași și București, Constantin Călin face în cărțile sale, pe care le-a numit la un moment dat *Cărțile din ziar* (I-II-III) tipărite în 2013-2015, o aprofundată arheologie culturală. Șantierul său e mereu deschis, explorările sale mergînd și în contemporaneitatea din care extrage situații insolite, cazuri flagrante de năravuri și moravuri ușoare și grele, cu menționarea personajelor respective. Capitolele cărții se numesc *Asteriscuri* și *Dispersii*, ca în volumul *În plină lumină*, cu subtitlul *Breviar*, Ed. Babel, Bacău, 2019. Totul funcționează pe bază de *agendă*, care trebuie să fie, în egală măsură, cronometru și busolă. Vai de cei pentru care zilele n-au plan și direcție!”, ne avertizează autorul. Evenimentele comemorative ale Centenarului Marii Uniri -1918-2018 – l-au găsit pe Constantin Călin cu agenda plină, avînd în ea consemnări și noutăți despre Generalul Averescu, despre regele Ferdinand și loialitatea sa față de România sau despre *Era Wilson*, cu referiri la președintele Americii Thomas Woodrow Wilson, ale cărui idei ne-au impulsivat reîntregirea teritorială. Despre el aflăm că „în haosul de rumori și zvonuri care înconjurau atunci planeta (e vorba de anii 1917-1918), afirmațiile lui aveau pregnantă și autoritate, și serveau ca puncte de sprijin”, fapt pentru care a contribuit decisiv la obținerea autonomiei teritoriale a României. Iată și cîteva reflecții ale autorului despre starea noastră națională actuală: „Azi, cît de ipocriți sîntem, oare, cînd vorbim despre Marea Unire fără pic de umbră în glas, ca și cum ea ar fi rămas intangibilă și definitivă?! Azi, cînd sîntem în declin demografic și divizați din cauza permanentelor discordii? Centenarul ar fi trebuit să fie ocazia pentru o lecție de realism, care să ne tre-

zească, să ne «deștepte». Să ne polarizeze sufletește, să ne învioreze. N-a fost! Cert, am decăzut; Ce facem însă ca să renaștem? Cum schimbăm atmosfera socială?” Revenind la recentul volum *Zigzaguri*, constat că el conține numeroase referiri la viața și destinul intelectualilor români și străini, cu amintiri colegiale despre „Surîsul lui Al. Piru”, „Răbdarea lui Havel”, „Măiestria lui Barthes”, Monica Lovinescu, Mircea Dăscălescu, Cioran, Petru Dumitriu, Z. Ornea, Eminescu (cel care „trebuie consumat» în toate zilele anului”), C. T. Popescu și *masca sa feroce*, Andrei Pleșu, Eugen Simion, Gabriel Liiceanu, ș.a. Paginile referitoare la istoricul Iulian Antonescu mi-au răscolit amintiri legate de acest fabulos conferențiar și orator. Eram în clasa a XI-a la secția umană a Liceului *G. Băcovia* din Bacău și frecventam cu asiduitate conferințele ținute de Iulian Antonescu în amfiteatrul liceului. Cred că am și acum caietul în care-mi notam pasaje din conferințele cu care celebrul istoric își magnetiza auditorii. Despre acest minunat om de cultură erudit, aveam să aflu ulterior că a ținut peste o mie de conferințe, sute de lecții și comunicări științifice. Păcat că și-a încheiat călătoria vieții sale la numai 59 de ani. Partea secundară a cărții lui Constantin Călin conține și un jurnal, intitulat „început de decenii”, cuprinzînd perioada 01 ianuarie – 01 iunie 2011, plin de fapte și acțiuni culturale și zigzaguri existențiale, specifice unui intelectual devotat profesiei și carierei unei vieți pline de neprevăzut. Iată și o confesiune lămuritoare în acest sens: „Abia tîrziu încoace, reflectînd mai adînc la ce se întîmplă cu scrisul meu, am dedus că „zigzagurile” corespund în mare măsură și ca felul de a fi trăit și de a fi muncit. Viața mi-a fost marcată de numeroase discontinuități, de abandonuri silite ori din inițiativă proprie, de încer-

cări noi și reluări. Deși unora le-am părut omul unei singure teme, pe mine m-au preocupat o mie și una”. Îmi închei aceste considerații aniversare referitoare la fațetele sau măștile (că tot e anul purtării măștii de protecție 2020) lui Constantin Călin cu o ipostază inedită a D-sale – aceea de a schița portretul unui interlocutor din cîteva cuvinte, în urma unui dialog, aparent banal, arta sa în acest domeniu fiind perfectă. Reproduc integral acest dialog, ca pe o bijuterie care-mi amintește de celebrele „momente și schițe” ale lui Caragiale.

„Dialog pe trotuar cu G. L., fost ziarist:

- *Ce mai faci?*
- *Iieeh!*
- *Ești sănătos?*
- *'Mmm!*
- *Te descurci?*
- *Iieeh!*
- *Nu vrei să te lauzi, esti modest...*
- *Mmm!*
- *Ai intrat în politică?*
- *Iieeh!*
- *O scot, oare, aștia la capăt?*
- *'Mmm!*
- *Parcă erai mai vorbăreț?*
- *Iieeh!*
- *Azi nu mai ai de ce să te temi...*

Copleșit de-atîtea noutăți despre el, l-am salutat și ne-am despărțit. A ridicat o mîină pînă în dreptul căciulii, s-a întors și a pornit, prudent, în direcția în care mergea”.

Reproducînd acest expresiv dialogul spicuit din realitatea condiționată, se poate vedea clar aptitudinile de care dă dovadă Constantin Călin pentru a portretiza un om, o întîmplare, cîteva gesturi și mișcări. „Portretul înseamnă deschidere, curiozitate față de ceilalți, într-un cuvînt, sociabilitate”, spune într-un loc acest redutabil portretist. Dar și talentul necesar, chiar obligatoriu, aș adăuga eu.